

LUOVUUTTA JA ROHKEUTTA

Tänä syksynä televisiossa esitettiin dokumenttisarjaa *Innovaatio-Suomen synty*, jossa esiteltiin muutamia keskeisiä suomalaisia innovaatiota tapausesimerkkeinä ja kysyttiin, mitä onnistunut innovaatio vaatii. Kysymykseen vastaaminen ei ole yksinkertaista ja vastauskin riippuu vastaajan näkökulmasta samoin kuin innovaatiosta itsestään. Jokin innovaatio on vaatinut kehittyäkseen pitkäjänteistä toimintaa toinen nopeutta. Sarjassa haastateltuja menestyksekkäiden pelisovellusten kehittäjiä kuunnelllessani mietin, mikä heitä ja suomalaista tieteentekijää Alvar Wilskaa (1911–1987) voisi yhdistää. Vastauksen löysin tässä numerossa julkaistavasta Sampsa Kaatajan ja Timo Vilénin artikkelista: luovuus, rohkeus ja ennakkoluulottomuus.

Kirjoittajat tarkastelevat kahta Alvar Wilskan kehittelemää instrumenttia, stereoröntgeniä ja anoptraalimikroskooppia, jotka ovat nykypäivästä katsoen lähinnä historiallisia kuriositeetteja, mutta 1940- ja 1950-luvuilla ne edustivat suomalaisen instrumenttitekniikan huippua. Valitsemalla tarkastelun kohteeksi nämä keksinnöt kirjoittajat nostavat esille tutkijan, jonka tieteellinen toiminta tarjoaa havainnollisia näköaloja tutkimusteknologian suomalaiseen ja kansainväliseen kehitykseen. Kahden näin erilaisen keksinnön historiallinen tarkastelu yhdessä osoittaa myös tutkijoiden Kaataja ja Vilén ennakkoluulottomuutta ja luovuutta tarttua haasteelliseen tutkimusaiheeseen ja tuottaa uutta tietoa suomalaisen tieteen ja tekniikan historian tutkimusken- tälle.

Rohkeutta on vaadittu myös vuorineuvoksetar Elisabeth Kijkilta (1721–1788), joka puolisonsa kuoltua johti menestyksekkäästi Teijon ruukkia noin yksitoista vuotta aina kuolemaansa saakka. Niina Lehmus-

SISÄLLYS

Pääkirjoitus	3
Stereoröntgen ja anoptraalimikroskooppi esimerkkeinä varhaisesta suomalaisesta tutkimusteknologiasta Sampsa Kaataja & Timo Vilén	5
Catharina Elisabeth Kijk – Teijon kartanonrouva ja ruukinomistaja Niina Lehmusjärvi	21
Polkupyörien rekisteröinti Hämeenlinnan kaupungissa vuosina 1904–1928 Mikko Kylliäinen	29
Esitelmät	
Power and Conservation: The Importance of the History of Technology (R. Angus Buchanan)	40
Museot	
Liettuan energia- ja teknologiamuseo (Ville Nyman)	47
Berliinin viestintämuseo: Kommunikaation historiaa suurimpien turistivirtojen katveessa (Jaakko Suominen)	49
Arvostelut	
Kulttuurihistoriallisesti arvokkaat sähkölinjat (Tuija Mikkonen)	51
Täydennys: Eric Schalin – suomalainen tutkapioneeri (Carl-Fredrik Geust)	52
THS ry: Kokouskutsu ja kutsu syysseminaariin	53
Uutiset	54
Abstracts	58

järven artikkeli kertoo, miten ruukki toimi ja miten vuorineuvoksetar kehitti ruukin toimintaa aikana, jolloin yritystoimintaa rajoittivat naisia koskevat säädökset ja Ruotsin kruunun 1700-luvulla noudattama teollisuuspolitiikka.

Pyöräilyn historian asiantuntija Mikko Kylliäinen tarkastelee tällä kertaa Hämeenlinnan poliisilaitoksen polkupyörärekisteriä vuosilta 1904–1928. Jokainen arkistoissa aikaansa viettänyt tietää, millaista paneutumista tällainen työ vaatii. Kylliäisen tilastollinen tutkimus ja asiantunteva analyysi antavat arvokasta tietoa 1900-luvun alun pyöränomistajista sekä tutkijoille että alan harrastajille.

Lehdellä on myös ilo saada julkaista Angus Buchananin Tampereella elokuussa 2010 järjestetyssä ICOHTEC-TICCIH-Worklab -konferenssissa pitämä esitelmä *Power and Conservation*. Buchanan on Ison-Britannian tekniikan ja teollisuuden historian kentällä merkittävä toimija ja monelle konferenssikävijälle tuttu hahmo. Lehden uutisista löytyy myös esitelmäkutsu ensi kesänä Barcelonassa järjestettävään ICOHTEC-symposiumiin, jonka aiheena on *Teknologia, taitteet ja teollinen kulttuuri*.

Tekniikan Historian Seuran syyskokous pidetään Helsingissä Tieteiden talolla 28.10.2011. Kokouksen jälkeen järjestetään seuran syysseminaari, jonka ohjelmassa on lyhyitä esitelmiä ja paneelikeskustelu eurooppalaisesta tutkimusohjelmasta *Inventing Europe: Technology and the Making of Europe, 1850 to the Present*. Kokouskutsu löytyy lehden sivulta 53.

Kohtaamisiin THS:n syysseminaarissa!

Teija Försti

Tekniikan Waiheita on Tekniikan Historian Seura THS ry:n kustantama aikakauslehti. Lehti ilmestyy neljä kertaa vuodessa. Lehden tilaushinta on 31 e/ vuosi. Tilaukset ja osoitteenmuutokset: Sampsa Kaataja, sampska.kaataja@uta.fi, tai seuran www-sivujen kautta (www.ths.fi) tai seuran postiosoitteeseen (ks. sivu 2). Tekniikan Historian Seuran jäsenille lehti lähetetään jäsenetuna. Kestotilaus jatkuu ilman eri uudistusta tilauksen peruutukseen asti. Tilauksen voi peruuttaa ilmoittamalla asiasta toimitukselle. Toimitus myy lehden vanhoja irtokappaleita, mikäli niitä on jäljellä. Toimitus- ja ilmoitusmateriaali sähköpostitse osoitteen tw.taitto@ths.fi. Normaali-postissa lähtettävän aineiston kohdalla ota yhteys toimitukseen (ks. toimituksen yhteystiedot s.2). Lehti vastaanottaa julkaistavaksi kirjoituksia teknologian historian eri aloilta. Aineiston jättö: artikkeleiden osalta ota yhteys päätoimittajaan, muu aineisto numeroon numeroon 4/2011 11. marraskuuta ja numeroon 1/2012 10. helmikuuta. Lehti ottaa arvosteltavaksi alalta kirjoitettuja julkaisuja, painotuotteita ja näyttelykäsikirjoituksia. Lehti ei palauta pyytämättä lähetettyjä tekstinäytteitä tai valokuvia. Valokuvien käsittelystä pyydetään sopimaan -erikseen päätoimittajan kanssa. Artikkelien sisällöstä ja niissä esiintyvistä mielipiteistä vastaa kirjoittaja. Artikkelit tarkastetaan vertaisarviointimenetelmällä. Kuvamateriaalin luovuttaja vastaa kuvien julkaisuoikeudesta. Yksityiskohtaiset kirjoitus- ja aineisto-ohjeet löytyvät Tekniikan Historian Seuran kotisivuilta <http://www.ths.fi/ohjeet.htm>.